

Veiligheid

Veilig omgaan met nanotechnologie: werknemers en werkgevers weten nog van niets

Vier FNV-bonden werken sinds 2010 samen om werknemers veilig en gezond om te laten gaan met nanotechnologie. De zelfredzaamheid moet omhoog. Er is gekozen voor een aanpak die uitgaat van de wensen en behoeften van de werknemers zélf en hun directe vertegenwoordigers; de ondernemingsraden. Dit project – met bijbehorende website www.nanowijzer.nl – biedt werknemers handvatten waarmee ze kunnen nagaan of ze in hun organisatie in contact komen met nanomaterialen. Daarnaast stelt het hen in staat te beoordelen of er wordt gewerkt volgens de stand-der-techniek en het voorzorgsprincipe.

Fleur van Broekhuizen en Josje Salentijn

De SER-Commissie – die het advies 'Veilig omgaan met nanodeeltjes op de werkvloer' opstelde – verwacht van werknemers dat zij bijdragen aan: een verantwoorde omgang met nanomaterialen, de informatie-uitwisseling

en een goede algemene voorlichting over nanodeeltjes. De bonden stellen echter vast dat momenteel weinig werknemers zich bewust zijn van de mogelijke aanwezigheid en risico's van nanomaterialen. Laat staan dat werknemers weten

hoe ze zich moeten beschermen tegen de risico's.

Kleiner dan klein

De Vakcentrale FNV bracht vakbondsbestuurders van ziekenhuizen (Abvakabo

Megawijzer over nano

Op 31 januari 2013 is er een eendaagse training over nano: *Megawijzer over nano!*

- Informatie over nanomaterialen en technologie.
- Risico's bij het werken met nanomaterialen.
- Hoe kun je veilig werken met nanomaterialen.
- Wat moet er in je bedrijf geregeld zijn.

Plaats: midden van het land

Kosten: €495,- per deelnemer, inclusief cursusmap en nanomagazine

Training in eigen bedrijf? Mail voor

een op maat gemaakt aanbod:

info@salentijnconsult.nl.

FNV), autoschadeherstelbedrijven (FNV Bondgenoten) en betonmortelproducenten (FNV Bouw) bij elkaar omdat in deze sectoren nanomaterialen en nanotechnologie regelmatig voorkomen. Een vakbondsbestuurder: 'Nano is kleiner dan klein. Het is nieuw en heeft geniale toepassingen. Maar we moeten wel goed onderzoeken wat de schaduwzijden zijn voor mensen die ermee werken.' Vakbonden willen juiste informatie over de risico's verstrekken aan werknemers en ondernemingsraden. Daarnaast willen zij graag weten waar het werknemers en or-leden nog schort aan informatie, waar zij zich zorgen over maken en waar zij mee geholpen worden om veiliger te werken. Met interviews, bedrijfsbezoeken, meetings en een enquête is antwoord verzameld op deze vragen.

Nanomaterialen zijn overal om ons heen. Ze zijn er van nature, bijvoorbeeld door (bos)branden. Of ze worden door de mens opgewekt. Bijvoorbeeld door de uitstoot van auto's en energiecentrales. Nanomaterialen worden de laatste jaren ook verwerkt in producten om ze bijzondere eigenschappen te geven. Bijvoorbeeld in extreem sterk beton, medicijnen en autolakken. Want nanodeeltjes zijn anders dan grotere deeltjes van dezelfde stof. Zo wordt titaanwit transparant en kun je er uv-beschermende lakken van maken. Of heeft beton door toevoeging van nanovezels geen wapening meer nodig.

Enquête

De enquêteresultaten laten zien dat werknemers nog onbekend zijn met nano. Of

het gaat om de autoschadeherstelbranche, betonmortelindustrie of ziekenhuizen; slechts een kleine groep weet of ze met nanomaterialen werken. Een minderheid – een op zes in de autoschadeherstelbranche en een op vier in de betonmortelindustrie – geeft aan producten te herkennen als nano omdat dit op het product is aangegeven. Ongeveer de helft weet niet zeker of ze met nano werken, worden niet ingelicht, maar voeren wel handelingen uit die tot blootstelling kunnen leiden. Bijvoorbeeld spuit- of schuuractiviteiten bij autoschadeherstel. In tegenstelling tot de autoschadeherstelbranche en de betonmortelindustrie was de respons uit de ziekenhuizen laag en de reacties van de respondenten zo uiteenlopend dat op basis daarvan geen goede indruk ontstond van het gebruik van nano en de wens voor meer informatie. Bijeenkomsten met werknemers waaronder or-leden, arbo-coördinatoren, arbeidshygiënist, veiligheidskundigen, schoonmakers, leidinggevend en verplegend personeel gaven dit inzicht wel. Uit deze bijeenkomsten werd duidelijk dat nano nog maar heel beperkt 'leeft' in ziekenhuizen. Ondernemingsraden

ontvangen graag meer informatie over nanomaterialen en -producten.

Nanowijzer

De enquêteresultaten en de interviews leverden een wensenlijstje aan hulpmiddelen op. Belangrijke wens is in ieder geval een website met globale informatie over nano, de risico's en de bescherming.

Voor alle sectoren bestaat: een stappenplan voor ondernemingsraden, een tekst over nano voor de RI&E en een leveranciersbrief. Alle hulpmiddelen zijn te downloaden via de site www.nanowijzer.nl. Daarnaast zijn er specifieke hulpmiddelen gemaakt per branche. Die ook allemaal te downloaden zijn via www.nanowijzer.nl of de specifieke sectorsites.

Josje Salentijn is arbodeskundige en trainer bij Salentijn Consult (www.salentijnconsult.nl) tel.0618337393. Fleur van Broekhuizen is senior consultant en specialist in verantwoord omgaan met nanomaterialen bij IVAM BV, adviesbureau voor duurzaamheid (www.ivam.uva.nl) tel.020-5256502. Ermin de Koning is creatief directeur van Puur Ontwerp – concept, communicatie en creatie (www.puurontwerp.nl) tel.075-7714174.

Altijd controleren; Vraag, voorkom, bescherm

Er is nog veel onbekend over de gezondheidsrisico's van nano, maar er is wel zorg. Om te voorkomen dat werknemers later ziek worden, kunnen bedrijven maatregelen nemen. Werk bewust dan zit je altijd goed. Wat dat betekent en wat je kunt doen, wordt beantwoord op nanowijzer.nl in Vraag, voorkom, bescherm!

Vraag

Steeds meer producten bevatten nanodeeltjes en dit is lang niet altijd duidelijk. Op sommige producten staat 'nu verbeterd met nanotechnologie', maar bevatten geen nanodeeltjes; op andere producten staat niets, maar zijn wel gemaakt met nanodeeltjes. Vraag daarom aan leidinggevende, werkgever of leverancier waarmee wordt gewerkt.

Voorkom

Zit er nano in de producten waarmee je werkt? Als er een alternatief product is zonder nano, kies dat dan. Dat is de zekerste aanpak. Als dat niet kan, voorkom dan dat er stof of nevel in de lucht komt. Een goed afzuigstelsel zorgt voor schone lucht. Schoon betekent: vrij van stof en nevel. Goede afzuiging betekent: met een HEPA-filter en zonder recirculatiesysteem (anders komt mogelijk vervuilde lucht weer terug). Uit metingen blijkt dat goede ventilatie goede bescherming biedt tegen blootstelling aan nanodeeltjes.

Bescherm

Pas als voorkomen van blootstelling niet mogelijk is, bescherm je jezelf met persoonlijke beschermingsmiddelen. Je kunt je goed beschermen tegen nano door:

- Adembescherming. Is er kans op inademing van nanodeeltjes? Draag dan een halfgelaatsmasker met FFP3 (of HEPA) filter voor de juiste bescherming.
- Beschermende kleding. Kunnen nanodeeltjes op je huid komen? Draag dan een veiligheidsbril, nitril handschoenen en een niet-geweven overall met capuchon (bijvoorbeeld Tyvek).
- Als je veiligheidsschoenen draagt zijn ook je voeten voldoende beschermd. Met plastic overschoenen voorkom je dat je vervuiling mee naar buiten neemt.